

Анна Валентинівна Гребенюк
старший викладач
СК-8 Навчально-наукового інституту державної безпеки

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9494-2642>

Національна академія Служби безпеки України

ПОНЯТТЯ, ЗМІСТ ТА ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ТАКТИЧНОЇ ОПЕРАЦІЇ ПІД ЧАС ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

Розглядаються питання удосконалення поняття, розкриття змісту та узагальнення класифікації тактичної операції, що проводиться під час досудового розслідування кримінальних правопорушень, а також розроблення криміналістичних рекомендацій щодо використання під час тактичної операції негласних слідчих (розшукових) дій та дотримання заходів інформаційної безпеки.

Ключові слова: тактична операція, комплексний тактичний засіб, поєднання слідчих дій, інформаційна безпека, негласна слідча (розшукова) дія, протидія розслідуванню, розкриття та розслідування злочинів, методика розслідування злочинів.

Постановка проблеми. Кожній сфері діяльності притаманне те, що людство використовуючи досвід і інтуїцію, з незапам'ятних часів, удосконалювало мистецтво вироблення найкращих рішень. Однак, з часом, виробнича, і особливо управлінська діяльність суттєво ускладнювалися, з'являлися нові та ускладнені об'єкти управління, при цьому для його здійснення, одного досвіду та інтуїції вже виявилось явно недостатньо. Усе це обумовило виникнення у середині минулого століття самостійного наукового напрямку – теорії дослідження операцій. Метою цього наукового напрямку є розроблення і практичне застосування методів найбільш ефективного управління підрозділами, які взаємодіють між собою.

Подальший пошук ефективних форм організації взаємодії слідства і дізнання, призвели науку і практику до ідеї комплексного виконання тактичних завдань розслідування у формі *тактичної операції*.

Термін «операція» увійшов до мови криміналістики з військової термінології та публікацій вчених про проведення поліцейських операцій правоохоронцями зарубіжних країн. Поступово цей термін поширився на позначення системи дій, пов'язаних із затриманням злочинців, їх викриттям, розшуком викраденого майна.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Публікації науковців, зокрема В. П. Бахіна, А. В. Дулова, Є. П. Іщенко, В. О. Образцова, С. І. Цветкова, В. М. Шевчука, В. І. Шиканова, та інших з даної наукової

проблематики, сприяли глибокому вивченню даної наукової категорії, окресленню та удосконаленню її поняття, ролі в методиці розслідування кримінальних правопорушень та впливу на слідчо-оперативну практику. Чисельні положення, висловлені науковцями з аналізованої проблеми, застосовують на увагу, однак окремі з них є спірними, інші потребують подальшого удосконалення.

Мета дослідження. Метою дослідження є удосконалення поняття, розкриття змісту та узагальнення класифікації тактичної операції, що проводиться під час досудового розслідування кримінальних правопорушень, а також розроблення криміналістичних рекомендацій щодо використання під час тактичної операції негласних слідчих (розшукових) дій (далі – НС(Р)Д) та дотримання заходів інформаційної безпеки.

Викладення основного матеріалу. У 70-і роки минулого століття, у криміналістиці, виникла заснована на ситуаційному підході *теорія тактичних операцій*, яка дозволяє створювати гнучкі алгоритми ефективного розкриття і розслідування злочинів [1, с. 8-9].

Необхідність проведення тактичних операцій при розслідуванні злочинів обумовлена тим, що у складних слідчих ситуаціях, поодинокими та розрізненими діями досягти бажаної мети неможливо, або вкрай важко. У свою чергу, системність та побудована на ній взаємна упорядкованість таких дій, дає іншу якість і істотно підвищує ефективність та результативність слідчої діяльності.

Зазначимо, що дії, що утворюють тактичну операцію, повинні бути не просто сукупністю кількох поєднаних заходів, а їх системою, тобто об'єднанням декількох (інколи досить різноманітних) в єдине і чітко розчленоване ціле, елементи якого займають відповідне місце у такій системі. Тобто, це упорядкована сукупність певного змісту (склад, набір елементів системи, конкретних заходів) і структури (зв'язок, взаємне розташування елементів системи в часі та просторі).

Тактична операція проводиться під керівництвом слідчого, при цьому реалізується принцип процесуальної самостійності і керівної ролі слідчого у розслідуванні злочинів [2, с. 396].

Головною ознакою тактичної операції при розслідуванні злочинів є *єдиний план* її проведення. В основі такого плану лежить *єдина мета*, яка є проміжною, однак досить суттєвим, для розслідування завданням. Проміжні завдання такого розслідування, найчастіше вирішуються шляхом проведення тактичних операцій. До таких завдань, при розслідуванні, наприклад, терористичного акту, можна віднести: 1) встановлення і затримання особи, що вчинила терористичний акт; 2) виявлення засобів і інших слідів вчинення злочинної діяльності; 3) виявлення і затримання співучасників терористичного акту; 4) виявлення додаткових епізодів протиправної діяльності [3, с. 385].

Класифікувати тактичні операції при розслідуванні злочину, можна за різними диференційованими підставами.

За змістом: неоднорідні (включають слідчі і оперативно-розшукові дії); однорідні (складаються лише зі слідчих дій). Такі тактичні операції можуть

здійснюватися як за участю працівників оперативного підрозділу, так і без них, лише одним слідчим, що організував таку операцію.

За етапами розслідування: наскрізні (здійснюються протягом декількох етапів розслідування); локальні (проводяться лише на одному із етапів розслідування).

За часовою структурою: безперервні (проводяться у відносно короткі, стислі терміни, максимально інтенсивно); дискретні (реалізуються з певними перервами, в ході яких можуть проводитися інші заходи, що не входять до єдиного тактичного комплексу).

За характером проміжних завдань, що вирішуються в ході тактичної операції: встановлюють основні обставини вчинення злочину; встановлюють допоміжні обставини вчинення кримінального правопорушення.

За організаційною структурою: здійснюються працівниками, що об'єднані в постійний структурний підрозділ (відділення, відділ, управління); здійснюються працівниками, об'єднаними у тимчасовий структурно-організаційний підрозділ (слідча група, слідчо-оперативна група, бригада слідчих і т. ін.).

За характером зв'язку між елементами тактичної операції: реалізуються послідовно (увесь комплекс дій та заходів проводиться у найбільш оптимальній послідовності); реалізуються паралельно (усі елементи тактичного комплексу здійснюються одночасно); реалізуються комбінованим способом (одна група елементів реалізується паралельно, а інша – реалізується послідовно).

За рівнем спільності: типові тактичні операції (у їх структурі вирішальну роль відіграють повторювані, стереотипні складові); специфічні тактичні операції (переважають у їх структурі конкретні оригінальні елементи).

За кількістю тактичних операцій, що реалізуються в одному кримінальному провадженні: одна тактична операція, що спрямовується на вирішення однієї задачі; комплекс тактичних операцій, що здійснюється з метою вирішення декількох завдань, що підпорядковуються спільній меті розслідування терористичного акту [1, с. 150-175].

Засоби тактичної операції – це положення норм кримінального та кримінально-процесуального права, криміналістичні рекомендації та засновані на них тактичні прийоми, окремі положення наукової організації праці та науки управління, якими визначається допустимий обсяг повноважень і можливостей слідчого (арсенал допустимих для нього дій і порядок їх проведення), які він використовує в своїй професійній діяльності.

Сили (учасники тактичної операції) розподіляються на такі групи: обов'язкові; додаткові; допоміжні.

Єдиним обов'язковим і головним учасником тактичної операції, а також її керівником є слідчий. Учасниками тактичної операції може бути декілька слідчих, що об'єднані у постійну або створену на час проведення такої операції групу.

Додатковими учасниками тактичної операції можуть бути: працівники оперативного підрозділу (виконують функції щодо проведення негласних слідчих (розшукових) дій (далі – НС(Р)Д), оперативно-розшукових заходів,

спрямованих на вирішення завдань тактичної операції); спеціалісти різних спеціальностей (сприяють слідчому в проведенні ним слідчих дій).

Допоміжні учасники тактичної операції (не відносяться до учасників процесу): Національної гвардії України, Державної служби України з надзвичайних ситуацій та ін. (виконують функції конвоювання затриманих, пронищення у складно обладнані приміщення та сховища, забезпечують протипожежну безпеку тощо); працівники технічних підрозділів (забезпечують зв'язком і транспортом, сприяють проведенню слідчих, оперативно-розшукових заходів); працівники Національної поліції України, зокрема підрозділів, що забезпечують громадську безпеку (здійснюють розшукові дії, що вимагають значного залучення сил, зокрема, суцільні обходи значних за територією житлових масивів, прочісування місцевості, перевірку автотранспорту тощо).

Знаряддя визначаються змістом тактичної операції, і їх вибір нічим не обмежується (будь-які засоби криміналістичної техніки, спеціальна техніка, транспортні засоби, засоби зв'язку, оргтехніка тощо, яка зазвичай знаходяться в розпорядженні підрозділів, що реалізують тактичну операцію).

Обов'язкова умова проведення будь-якої тактичної операції – вкласти у термін розслідування кримінального провадження. Усі інші умови, зазвичай, визначаються конкретною слідчою ситуацією [4, с. 15]. При цьому в будь-якому випадку, кожен елемент тактичної операції, повинен відповідати вимогам закону.

Отже, *тактична операція* є системою (комплексом) слідчих, оперативно-розшукових та інших (зазвичай, організаційних) заходів, що проводяться за єдиним планом під керівництвом слідчого та спрямованих на вирішення окремих проміжних завдань, підпорядкованих загальним цілям успішного досудового розслідування кримінального правопорушення.

Аналіз діяльності з виявлення, розкриття і розслідування злочинів показує, що *поодинокі* слідчі (розшукові) дії, негласні слідчі (розшукові) дії, оперативно-розшукові заходи, окремі тактичні прийоми є ефективними далеко не завжди, і не для всіх слідчих ситуацій. Найшвидше і ефективніше мета розслідування досягається тоді, коли зазначені тактичні засоби реалізуються в сукупності, а ще краще *комплексно*.

Використання тактико-криміналістичних комплексів є найбільш доцільним в ході розслідування багатоепізодних, організованих, неочевидних, а також групових злочинів. Саме під час розслідування таких злочинів, слідчий практично завжди зіштовхується із протидією його законній діяльності.

Така протидія є навмисною діяльністю, спрямованою на перешкодження виконанню як окремих завдань розслідування, так і в цілому на встановлення істини у кримінальному провадженні [5, с. 239]. Тому розроблення криміналістичних рекомендацій щодо комплексного використання тактико-криміналістичних засобів в ході розслідування кримінальних правопорушень, є актуальним завданням криміналістики, яке обумовлена нагальними потребами слідчої практики.

Відомий дослідник теорії тактичних операцій А. В. Дулов зазначав, що доцільним є розробляти не лише криміналістичні рекомендації щодо

проведення окремих слідчих дій, але й такі рекомендації, що сприяють оптимальному виконанню «завдань загального характеру», які постають у слідчій діяльності, до яких безумовно, можна віднести й подолання протидії розслідуванню злочинів. На думку А. В. Дулова, для виконання таких завдань потрібне проведення *групи* слідчих, оперативно-розшукових, ревізійних та інших дій, які об'єднуються поняттям «тактична операція» [6].

Використання тактичних операцій при виконанні тактичних завдань спрямованих на нейтралізацію протидії розслідуванню злочинної діяльності: а) дозволяє ефективно використовувати мобільність, маневреність і гнучкість оперативних можливостей працівників оперативних підрозділів, що в поєднанні з процесуальними можливостями слідчих органів забезпечує оптимальне виконання тактичних завдань; б) стимулює широке використання криміналістичної й оперативної техніки; в) ефективно в ситуаціях, коли для перевірки тієї або іншої версії доцільно використовувати прямий експеримент, що дозволяє одержати й надалі надати суду наочні й переконливі докази, безпосередньо свідчить про злочинні дії конкретних осіб і в такий спосіб викриває їх; г) дозволяє уникнути дублювання в зборі й обробці фактичних даних, використовуваних слідчим і працівниками оперативних підрозділів; д) найповніше відповідає принципам наукової організації праці [7, с. 112].

Складовою комплексу дій, що утворюють тактичну операцію є, крім інших, – НС(Р)Д. Кримінальний процесуальний кодекс України запровадив новий інститут –НСРД, який містить чіткий перелік таких процесуальних дій. Така практика розширення переліку слідчих (розшукових) дій за рахунок негласних, що схожі на оперативно-розшукові заходи, враховуючи дотримання конституційних гарантій особи, застосовується у більшості кримінальних процесуальних законів зарубіжних країн (Велика Британія, Франція, США, ФРН). Її вважають прогресивним кроком законодавця, що спрямований на посилення правоохоронної функції держави та захисту прав свобод окремих осіб, інтересів суспільства і держави від протиправних посягань [8, с. 14].

Вони є різновидом слідчих (розшукових) дій, відомості про факт та методи проведення яких, не підлягають розголошенню, за винятком випадків, передбачених КПК України [9, с. 7].

Проведення НС(Р)Д в складі тактичної операції дає можливість швидко та ефективно збирати відомості про кримінальне правопорушення та особу чи групу осіб, що його вчинили, надає органами досудового розслідування можливість встановлювати їх місцезнаходження і місцезнаходження окремих предметів, речей та документів, що є значимими для кримінального провадження. І крім цього, безпосередньо запобігти протидії розслідуванню злочину з боку зацікавлених осіб, а також забезпечити безпеку учасників кримінального провадження і членів їхніх сімей у ситуаціях, коли проведенням інших процесуальних дій це здійснити неможливо або надзвичайно складно.

Разом з тим, використання під час тактичної операції НС(Р)Д накладає на такий тактико-криміналістичний комплекс низку вимог, обов'язкових для

дотримання: 1) дотримання режиму таємності під час підготовки, в ході безпосередньої реалізації, та оцінки результатів тактичної операції; 2) виконання дій компетентними і уповноваженими на те особами; 3) дії виконуються не просто з метою отримання криміналістично значимої інформації, а задля збирання, дослідження, оцінки та використання доказів; 4) встановлюється особливий порядок щодо підготовки та проведення процесуальних дій, а також щодо фіксації, збереження та використання отриманих результатів (принаймні до певного часу); 5) утаємничуватися зазначені відомості мають не лише для осіб, стосовно яких проводяться процесуальні дії, а й для будь-яких інших осіб, зокрема й працівників органів досудового розслідування, оперативних підрозділів, посадових осіб правоохоронних органів та інших державних органів, працівники яких беруть участь в проведенні тактичної операції; 6) на проведення відповідних процесуальних дій встановлюється особливий порядок та отримуються відповідні дозволи; 7) обирається доцільний спосіб і порядок фіксування ходу і результатів проведення процесуальних дій, зокрема й із застосуванням науково-технічних та спеціальних технічних засобів; 8) створюється особливий режим для зберігання матеріальних носіїв криміналістично значимої інформації; 9) опрацьовуються питання щодо зняття грифу таємності з окремих таких носіїв.

Як бачимо, зазначені вимоги мають враховуватися не лише на стадії безпосереднього проведення тактичної операції по протидії розслідуванню злочинної діяльності, але й заздалегідь, коли слідчий лише аналізує й оцінює виниклу слідчу ситуацію, далі коли визначає тактичне завдання та мету тактичної операції, коли ухвалює рішення про її проведення, ну й звичайно коли створює певну модель тактичної операції і програму її реалізації, і навіть коли оцінює досягнуті в ході операції результати. Недотримання таких вимог, не дасть змоги досягнути мети тактичної операції, залишить невиконаним тактичне завдання щодо нейтралізації протидії розслідуванню, призведе до «втрати» доказів, що мають бути сформовані в ході проведення відповідних процесуальних дій, а в окремих випадках й до розголошення слідчої таємниці.

У ході проведення тактичної операції важливо передбачити заходи щодо нерозголошення даних оперативно-розшукової діяльності, досудового розслідування (далі – дані, що становлять слідчу таємницю).

Шляхи розголошення слідчої таємниці є різні, зокрема підозрюваними, що знайомилися з матеріалами кримінального провадження; адвокатами, що брали участь у проведенні окремих слідчих (розшукових) дій; представниками засобів масової інформації, що з певних причин опинилися на місці проведення слідчої дії; недобросовісними або корумпованими працівниками правоохоронних органів та ін.

Тому підготовка до проведення тактичної операції має включати заходи щодо нерозголошення слідчої таємниці, зокрема:

- інструктування учасників тактичної операції щодо правил роботи з документами, що містять слідчу таємницю;
- перевірку приміщень і територій де будуть розміщуватися учасники тактичної операції та проводитися слідчі дії, оперативно-розшукові та організаційні заходи;

– запровадження системи контролю доступу до приміщень де учасники тактичної операції будуть працювати з документами та предметами, що становлять слідчу таємницю;

– визначення потенційних технічних засобів, через які може здійснюватися витік даних, що становить слідчу таємницю, з метою забезпечення їх захисту та вчасної нейтралізації такого витоку;

– інструктування учасників тактичної операції щодо основних правил ведення розмов мобільними терміналами, передачі повідомлень месенджерами та електронною поштою.

Організаційні заходи, щодо забезпечення нерозголошення слідчої таємниці, в ході проведення тактичної операції повинні передбачати:

– чітко визначений порядок зберігання, аналізу та передачі даних, що містять слідчу таємницю;

– визначене коло осіб, що мають доступ до таких відомостей, відповідно до рівнів важливості останніх;

– порядок обліку, зберігання та знищення слідчих, оперативних та наглядових документів (як електронних так і паперових копій);

– перелік документів, що можуть містити відомості обмеженого поширення;

– порядок ознайомлення з оригіналами та копіями документів, який би виключав можливість доступу до них сторонніх осіб;

– заходи захисту від несанкціонованого доступу як стаціонарної комп'ютерної техніки так і мобільної (ноутбуків, планшетів, смартфонів та ін.), які використовують учасники тактичної операції;

– заходи захисту від витоку даних, що містять слідчу таємницю, через мережеві канали (зокрема, модулі передачі даних Bluetooth, GSM тощо);

– заходи на випадок втрати носіїв інформації, дії шкідливих додатків та вірусів (USB та флеш накопичувачів, засобів зберігання інформації на жорстких дисках тощо).

У кожному випадку витоку відомостей, що становить слідчу таємницю, необхідно призначати службову перевірку.

В ході проведення тактичної операції, особливо у ситуації протидії розслідуванню, її учасникам доцільно дотримуватися таких основних правил:

– попереджати учасників слідчої дії, оперативно-розшукового заходу про неприпустимість розголошення відомостей, які стали їм відомі без відома слідчого або прокурора та встановлену кримінальну відповідальність за розголошення даних оперативно-розшукової діяльності, досудового розслідування (ст. 387 КК України);

– здійснювати приховану підготовку до проведення окремих слідчих дій, організаційних заходів, що забезпечить реалізацію принципу раптовості та недопустить протидії з боку зацікавлених осіб;

– вести продуманий підбір учасників слідчих дій, оперативно-розшукових та організаційних заходів, з метою виключення участі у них осіб, які потенційно можуть розголосити відомості, що становлять слідчу таємницю;

– повідомляти учасникам слідчих дій, оперативно-розшукових та організаційних заходів лише той обсяг інформації, яка необхідна їм для успішного проведення такого заходу;

– складати процесуальні та службові документи так, щоб виключити можливість витоку даних, які не могу бути розголошені без відповідного дозволу;

– організувати періодичне обстеження спеціалістами приміщень де працюють учасники тактичної операції, проводяться наради, на предмет виявлення підслуховуючих та інших подібних пристроїв несанкціонованого отримання інформації.

Висновки. Необхідність проведення тактичних операцій при розслідуванні кримінальних правопорушень обумовлена тим, що у складних слідчих ситуаціях, поодинокими та розрізненими діями досягти бажаної мети неможливо, або інколи вкрай важко. Класифікувати тактичні операції при розслідуванні злочину, можна за різними диференційованими підставами. Складовими тактичної операції є засоби, сили (учасники), керівник, знаряддя та умови.

Тактичну операцію можна визначити як систему (комплексом) слідчих, оперативно-розшукових та інших (зазвичай, організаційних) заходів, що проводяться за єдиним планом під керівництвом слідчого та спрямованих на вирішення окремих проміжних завдань, підпорядкованих загальним цілям успішного досудового розслідування кримінального правопорушення.

Використання під час тактичної операції НС(Р)Д накладає на такий тактико-криміналістичний комплекс низку вимог, обов'язкових для дотримання.

Інформаційна безпека тактичної операції, у випадку протидії розслідуванню кримінального правопорушення, повинна передбачати заходи: належного кадрового складу учасників тактичної операції; включення до складу учасників операції фахівців із забезпечення інформаційної безпеки; інструктування учасників тактичної операції щодо порядку обігу інформації, яка містить слідчу таємницю; заходи захисту інформації як у приміщеннях де розміщуються учасники операції, так і в приміщеннях та на території де проводяться слідчі дії, оперативно-розшукові та організаційні заходи; попередження витоку даних, що становлять слідчу таємницю від прямих та побічних учасників слідчих дій, оперативно-розшукових та організаційних заходів; запровадження належного порядку обігу відомостей, що містять слідчу таємницю між учасниками тактичної операції, з визначенням рівнів доступу, обсягів поінформованості, каналів та форм передачі; визначення порядку реагування на факти витоку такої інформації, шляхом проведення відповідних службових перевірок, особливо у випадках, коли учасниками тактичної операції є працівники різних відомств (Служби безпеки України, Національної поліції, військової служби правопорядку у Збройних силах України, органів охорони державного кордону тощо).

Перелік посилань

1. Шевчук В. М. Тактичні операції у криміналістиці: теоретичні засади

References

1. Shevchuk, V. M. (2013) Tactical operations in criminology: theoretical principles of

- формування та практика реалізації: монографія. Харків, 2013. 440 с.
2. Криминалистика: учебное пособие / под ред. А. В. Дулова. Минск, 1996. 415 с.
3. Криміналістика: підручник / за заг. ред. В. В. Пясковського. Київ, 2020. 752 с.
4. Шепитько В. Ю. Теория криминалистической тактики: монография. Харьков, 2002. 349 с.
5. Белкин Р. С. Противодействие расследованию и пути его преодоления. *Криминалистика: учебник* / Т. В. Аверьянова, И. Л. Александрова, Р. С. Белкин и др. / под ред. А. Ф. Волинского. Москва, 1999. С. 239-260.
6. Дулов А. В. О разработке тактических операций при расследовании преступлений. *50 лет Советской прокуратуры и проблемы совершенствования предварительного следствия*. Ленинград, 1972. С. 23-29.
7. Дулов А. В. Основы расследования преступлений, совершенных должностными лицами. Минск, 1985. 168 с.
8. Шерудило В. О. Процесуальний порядок проведення негласних слідчих (розшукових) дій, пов'язаних з втручанням у приватне спілкування: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Київ, 2018. 264 с.
9. Колесник В. А. Негласні слідчі (розшукові) дії: кримінально-процесуальні та криміналістичні аспекти підготовки і проведення: науково-практичний посібник. Київ, 2014. 135 с.
- formation and implementation practice: monograph. Kharkiv. 440 p. (in Ukrainian).
2. Dulov, A. V. and others (1996). Criminalistics. Minsk. 415 p. (in Russian).
3. Pyaskovsky, V. V. and others (2020). Criminalistics. Kyiv. 752 p. (in Ukrainian).
4. Shepitko, V. Yu. (2002). Theory of criminalistics tactics. Kharkov. 349 p. (in Russian).
5. Belkin, R. S. (1999). Opposition to investigation and ways to overcome it. *Criminalistics*. / ed. A. F. Volynsky. Moscow, 1999. P. 239-260. (in Russian).
6. Dulov, A. V. (1972). On the development of tactical operations in the investigation of crimes. *50 years of the Soviet prosecutor's office and the problems of improving the preliminary investigation*. Leningrad, 1972. P. 23-29 (in Russian).
7. Dulov, A. V. (1985). Fundamentals of investigation of crimes committed by officials. Minsk. 168 p. (in Russian).
8. Sherudylo, V. O. (2018). Procedural order of carrying out covert investigative (search) actions connected with interference in private communication: the dissertation of the candidate of legal sciences: 12.00.09. Kyiv. 264 p. (in Ukrainian).
9. Kolesnyk, V. A. (2014). Secret investigative (search) actions: criminal-procedural and criminological aspects of preparation and carrying out. Kyiv. 135 p. (in Ukrainian).

THE CONCEPT, CONTENT AND FEATURES OF TACTICAL OPERATION DURING THE PRE-TRIAL INVESTIGATION

A. Grebenyuk

The purpose of the publication is to improve the concept, disclose the content and generalize the classification of tactical operations conducted during the pre-trial investigation of criminal offenses, as well as develop forensic recommendations for the use of covert investigative (search) actions and compliance with information security measures.

The need for tactical operations in the investigation of criminal offenses is due to the fact that in complex investigative situations, single and disparate actions to achieve the desired goal is impossible, or sometimes extremely difficult. It is possible to classify tactical operations in the investigation of a crime on various differentiated grounds. The components of a tactical operation are the means, forces (participants), leader, tools and conditions.

A tactical operation is defined as a system (complex) of investigative, operational and investigative and other (usually organizational) activities carried out according to a single plan under the guidance of an investigator and aimed at solving certain intermediate tasks subordinated to the general objectives of successful pre-trial investigation of a criminal offense.

The use of covert investigative (search) actions during a tactical operation imposes a number of mandatory requirements on such a tactical and forensic complex.

Information security of the tactical operation, in case of opposition to the investigation of a criminal offense, should include measures: appropriate personnel of the participants of the tactical operation; inclusion in the plan of the operation of information security specialists; instructing the participants of the tactical operation on the procedure for the circulation of information containing investigative secrecy; information protection measures both in the premises where the participants of the operation are located and in the premises and on the territory where the investigative actions, operative-search and organizational measures are carried out; prevention of leakage of data that constitute investigative secrecy from direct and indirect participants in investigative actions, operational and investigative and organizational measures; introduction of a proper procedure for the circulation of information containing investigative secrecy between the participants in the tactical operation, with the definition of access levels, awareness, channels and forms of transmission; determining the procedure for responding to the leakage of such information by conducting appropriate official inspections, especially in cases where the participants in the tactical operation are employees of various departments (Security Service of Ukraine, National Police, Military Law Enforcement Service in the Armed Forces of Ukraine, state border guards, etc.).

Key words: tactical operation, complex tactical tool, combination of investigative actions, information security, covert investigative (search) action, counteraction to investigation, detection and investigation of crimes, methods of crime investigation..